

ОБЛІК ДОХОДІВ ВІД РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ

(Представлено к.е.н., проф. Суліменко Л.А.)

У статті розкрито сутність доходів від роздрібної торгівлі товарами. Досліджено порядок синтетичного та аналітичного обліку доходів. Внесені пропозиції щодо організації аналітичного обліку доходів від реалізації товарів та вирахувані з них.

Ключові слова: облік, доходи, торговельна діяльність, товари

Постановка проблеми. У ринковій економіці України торговельні підприємства функціонують в жорстких умовах конкурентного середовища, тому вони повинні докладати максимум зусиль для втримання своїх позицій. Це зумовлює необхідність у раціональній побудові системи обліку товарів підприємств роздрібної торгівлі.

Метою ведення обліку операцій з продажу товарів у роздрібній торгівлі є інформаційне забезпечення управління про отримані доходи та втрачені можливості торговельного підприємства; формування фінансових результатів, оцінювання доцільності та ефективності передбачених заходів з активізації продажу, забезпечення можливості планувати збільшення величини доходів, контроль за операціями з продажу товарів.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Фундаментальні питання обліку операцій із продажу товарів на підприємствах роздрібної торгівлі досліджували як вітчизняні науковці Т.В.Крисенко, І.М.Шингур, так і зарубіжні Р.А.Алборов, Я.В.Соколов та ін. Водночас. Сучасні ринкові відносини висувають нові вимоги до вирішення проблем обліку з продажу товарів, тоді як існуючі дослідження базуються на класичному підході.

Метою статті є дослідження особливостей обліку доходів від роздрібної торгівлі товарами з метою управління ними.

Викладення основного матеріалу. Торгова діяльність — це ініціативна самостійна діяльність юридичних осіб і громадян із здійснення купівлі та продажу товарів народного споживання з метою отримання прибутку. Торгова діяльність може здійснюватися у сферах роздрібної та оптової торгівлі, а також у торгово-виробничій (громадське харчування) сфері. Оптова торгівля може здійснюватися через оптові бази, товарні склади, склади-холодильники, склади-магазини. Вона, як правило, є проміжною ланкою між виробником продукції і роздрібною торгівлею.

Роздрібна торгівля здійснюється через магазини (продовольчі, непродовольчі, спеціалізовані, універмаги, універсами, торгові комплекси тощо), дрібно-роздрібну мережу (палатки, кіоски, ятки, павільйони, торгові автомати), пересувну мережу (автомагазини, авторозвозки, лавки-автопричеми, візки, розноски, столики). В роздрібній торгівлі товариреалізуються, як правило, кінцевому споживачеві — населенню.

Торгова діяльність повинна здійснюватися із дотриманням встановлених вимог, зокрема:

- забезпечення прав споживачів;
- наявність цінників, документів, що підтверджують якість товарів, тощо;
- дотримання санітарних вимог;
- наявність контрольних вагів та інших засобів вимірювальної техніки;
- дотримання термінів зберігання товарів;
- дотримання правил продажу відповідних товарів;
- при розрахунках з покупцями має бути забезпечена достатня кількість розмінної монети, приймання зношених купюр та ін.

Дохід в торгівлі формується за рахунок встановленої націнки на товари. Метою ведення бухгалтерського обліку операцій з продажу товарів є надання користувачам інформації про результати діяльності торговельного підприємства для прийняття управлінських рішень.

Синтетичний облік доходу від реалізації товарів проводять на рахунок 70 «Доходи від реалізації», який призначений для пооб'єктного обліку за окремими групами. Для цього відкривають такі субрахунки: 702 «Дохід від реалізації товарів»; 704 «Вирахування з доходу». За кредитом 702 відображають загальну суму доходів від реалізації товарів, за дебетом - списання у порядку закриття рахунку суми чистого доходу на рахунок 9 «Фінансові результати» та належні до перерахування сум непрямих податків (ПДВ, акцизного збору та інших, передбачених законодавством) [4].

За допомогою даних цих синтетичних рахунків є можливість виділити з усього виторгу підприємства доходи від реалізації товарів із застосуванням різних методів активізації продажу, що дає змогу проводити поглиблений аналіз товарообороту та вирішувати питання доцільності застосування того чи іншого маркетингового інструменту.

Якщо підприємства роздрібно́ї торгівлі ведуть облік товарів за цінами продажу, на товари при їх оприбуткуванні встановлюється торгова націнка. Відсоток торгових націнок на різні товари підприємство встановлює самостійно. Протягом місяця товари реалізують за роздрібними цінами, а вкінці місяця визначають середній відсоток і розмір торгових націнок на реалізовані товари, після чого визначається купівельна вартість реалізованих товарів.

У фінансовому обліку для визначення собівартості реалізованих товарів і отже, фінансових результатів від основної діяльності складається розрахунок торговельної націнки на товари, що реалізовані та вибули. Сума реалізованих та нереалізованих торговельних націнок визначається щомісячно за середнім їх відсотком в загальній сумі товарів, що надійшли, і товарів, що є в залишку на початок звітного періоду по підприємству загалом [5, с. 26]. Така методика розрахунку суми реалізованих націнок дещо умовна та частково деформує обсяг отриманого торговельного доходу у звітному періоді. Це пов'язано з тим, що структура реалізованих товарів і структура товарних запасів не збігаються, а тому, як справедливо зазначають дослідники цієї проблеми, можливий перехід частини реалізованої націнки з одного періоду в інший [1, с. 27, 28]. У зв'язку з цим сума відображеної в обліку реалізованої націнки може дещо відрізнитися від її фактичної величини у бік завищення або заниження.

Гринів Б.В. відмічає, що істотно поліпшити методику розрахунку торговельної націнки на товари, що реалізовані тавибули можна лише за умови впровадження у торгівлі управлінського обліку доходів, який би був тісно пов'язаний з фінансовим обліком. Для цього є всі передумови. Так, основним джерелом інформації для складання цього розрахунку у роздрібній торгівлі є обліктоварних операцій, який ведеться за кожною матеріально відповідальною особою, а за бригадної відповідальності – за кожною бригадою на окремому особистому рахунку до субрахунка 2822 “Товари у роздрібній торгівлі” у відповідному регістрі аналітичного обліку. У цьому регістрі відображено обороти по кореспондуючих субрахунках 2852 “Торгова націнка на товари у роздрібній торгівлі” і 7022 “Дохід від реалізації товарів у роздрібній торгівлі”[2].

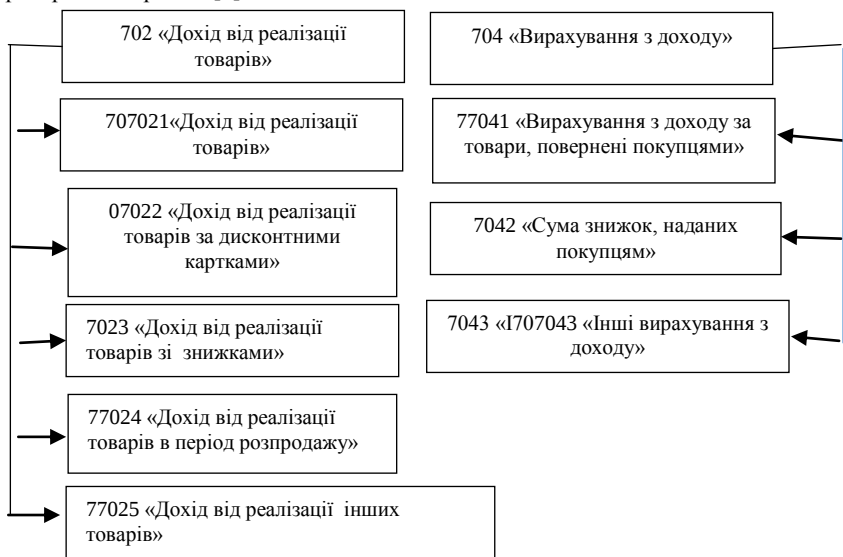

Рис. 1. Організація аналітичного обліку доходів від реалізації товарів

Ллюхіна Н.П. стверджує, що так як підприємство самостійно приймає рішення щодо ведення аналітичного обліку та відкриття рахунків третього і нижчих порядків, то з метою деталізації інформації, доречно ввести до рахунку 702 «Дохід від реалізації товарів» та до рахунку 704 «Вирахування з доходу» рахунки третього порядку – субрахунки й аналітичні рахунки внутрішньогосподарського (управлінського) обліку (рис. 1)[3].

Висновки. Таким чином, на сучасному етапі розвитку ринкової економіки головною метою обліку є забезпечення управління продажами товарів і підприємства в цілому гнучкою інформаційною базою у вигляді проаналізованих аналітичних даних для прийняття ефективних і своєчасних управлінських рішень, пов'язаних з : плануванням маркетингової діяльності; раціональною організацією з продажу товарів; системою бухгалтерського обліку, яка повинна бути побудована таким чином, щоб сприяти прийняттю обґрунтованих управлінських рішень; контролем за

здійсненню діяльності підприємства з продажу товарів; мотивацією працівників, зайнятих продажами товарів до ефективного виконання своїх функцій.

Список використаної літератури:

1. Глагова Н.А. Валовый доход торгового предприятия /Н.А. Глагова. – М. : Экономика, 1977. – 56 с.
2. Гринів Б.В. Методичні аспекти аналізу валового доходу торговельного підприємства / Б.В. Гринів, В.Б. Гринів // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/natural/Vnulp/Menegment/2009_647/55.pdf
3. Ілюхіна Н.П. Шляхи вдосконалення обліку доходів та витрат на торговельних підприємствах/ Н.П. Ілюхіна // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2014. – Випуск 2 (53). – с. 61-64
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій Наказ Мінфін України; Інструкція від 30.11.1999 № 291 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
5. Полянко В.В. Стратегія управління доходами як складова загальної стратегії управління торговельним підприємством / .В. Полянко // Стратегічні пріоритети розвитку регіонів у системі економічної політики в Україні. – Чернівці: ЧТЕІ КНЕУ, 2001. – Вип. 2. – С. 135–140.

References:

1. Hlahoeva, N.A. (1977) Valovyj dokhod torhovooho predpriatyia [Gross profit commercial enterprise]. Moscow, Ekonomika, 56 p.
2. Hryniv, B.V., Hryniv, V.B. Metodichni aspekty analizu valovoho dokhodu torhovel'noho pidpriemstva [Methodological aspects of the analysis of gross profit commercial enterprise]. available at: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/natural/Vnulp/Menegment/2009_647/55.pdf
3. Iliukhina N.P. Shliakhy vdoskonalennia obliku dokhodiv ta vytrat na torhovel'nykh pidpriemstvakh [Ways of improvement of income and expenses for commercial enterprises]. Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen' [Journal of Social and Economic Research], 2014, no. 2 (53), pp. 61-64
4. Minfin Ukrainy (1999), The Law of Ukraine, Instruction is about application of record-keeping accounts card of assets, capital, obligations and economic operations of enterprises and organizations, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/-laws/show/z0893-99> (in Ukr.)
5. Polianko V.V. Stratehiia upravlinnia dokhodamy iak skladova zahal'noi stratehii upravlinnia torhovel'nym pidpriemstvom [Revenue management strategy as part of the overall management strategy trading now]. Stratehichni priorytety rozvytku rehioniv u systemi ekonomichnoi polityky v Ukraini. [Meadow strategic priorities of regional development in the system of economic policy in Ukraine], 2001, issue 2, pp. 135–140.

КОЛОМІЄЦЬ Віталій Миколайович – магістр Житомирського національного агроєкологічного університету, спеціальність «Облік і оподаткування».

Наукові інтереси: обліково-методичні аспекти бухгалтерського обліку доходів в торговельних організаціях